

Přílohy

Příloha č.1 – Přepis rozhovoru s kódováním č.1 (prelingvální nedoslýchavost)

T: „Nedoslýchavost máte od narození nebo se objevila do 6.-7. roku Vašeho života?“

L: „Byla jsem nedoslýchavá hned od narození, ale přišlo se na to až ve 4 letech.“

T: „Jaká je velikost Vaší ztráty sluchu?“

L: „96% ztráty sluchu, což znamená těžkou nedoslýchavost na hraně s hluchotou.“

T: „Víte, co bylo příčinou?“

L: „Vrozený Usherův syndrom.“

T: „Studovala jste na běžné základní škole nebo na ZŠ zaměřené na žáky se sluchovým postižením?“

L: „Byla jsem integrovaná na běžné základní škole.“

T: „Jakou školu jste zvolila po ukončení ZŠ?“

L: „Střední školu sociální péče obor pečovatelská činnost a vysokou školu v Olomouci obor speciální pedagogika.“

T: „Máte v současné době nějaké zaměstnání?“

L: „Pracuji v Tichém světě jako editorka při mateřské dovolené.“

T: „Bydlíte na vesnici nebo jste z města?“

L: „Na vesnici.“

T: „Kdy jste si nedoslýchavost začala nejvíce uvědomovat?“

L: „Během celé základní školy, do tohoto období bych se už nikdy nechtěla vrátit.“

T: „Proč? Byli na Vás spolužáci či učitelé oškliví?“

L: „Ze strany spolužáků to bylo dost náročný, ale učitelé byli super. Nešlo ani tak o to, že by na mě byli zlí, ale neměla jsem mezi nimi kamarády, protože jsme spolu neuměli komunikovat. Oni nevěděli, jak se se mnou mají bavit a já jim v tom v podstatě ani nepomáhala, protože jsem byla příliš uzavřená do sebe, nechtěla jsem o tom mluvit a

nechtěla jsem, aby to bylo vidět, tak jsem se spíše stranila. Byl pro mě strašný problém před třídou vůbec vystoupit.“

T: „Máte již ukončené vyrovnávání se se sluchovou vadou nebo se s ní stále učíte žít?“

L: „Řekla bych, že **na 95 % jsem vyrovnaná**. Už nemám problém někomu říct větu, že špatně slyším. Ale **jsou také situace, kdy nastane nějaký problém** a je to **pro mě** velice **stresující**.“

T: „Můžete prosím uvést příklad?“

L: „Nedávno jsem jela do Prahy na genetiku a když jsem přišla na recepci, paní před sebou měla tlusté sklo a na sobě roušku, kterou měla danou pod nosem. V chodbě byl hluk, takže jsem neslyšela otázku, na kterou se mě ptala a kvůli roušce jsem ani nemohla odezírat, tak jsem paní recepční poprosila, jestli by si ji nemohla na danou otázku sundat a pak zase nandat. Paní ale jen vrtěla hlavou a roušku si nesundala. Nakonec jsem paní přesvědčila, aby mi to napsala na papírek, což také udělala dost neochotně.“

T: „Co pro Vás bylo nejtěžší?“

L: „**Naučit se lidem při komunikaci říct: „Promiňte, já špatně slyším.**“

T: „Srovnávala jste se někdy s intaktními vrstevníky?“

L: „Ano, ale asi tak normálně jako všichni lidé v dospívání.“

T: „Co Vám nejvíce pomáhalo nebo pomáhá při vyrovnávání se s touto vadou od počátku až do teď?“

L: „**Pomáhají mi knížky** například o holokaustu, o islámském státě atd., při kterých si uvědomím, že já se mám stále dobře oproti některým osudům lidí z těchto knih. Uvědomuju si, že když na sobě budu pracovat, tak se mohu zlepšit. Dále mi **pomáhá psaní knihy o Usherovu syndromu**, protože si plno věcí uvědomuji a také mě vždy **podporovali moji rodiče**.“

T: „Obrátila jste se v období trvání nedoslýchavosti na nějaký spolek, organizaci, společnost nebo na psychologa?“

L: „Já konkrétně ne, ale mamka se obrátila **na LORM**, ale nikdy jsem nevyužívala jejich služby.“

T: „Máte zkušenosti se znakovým jazykem? Popřípadě kdy jste se o něj začala zajímat?“

L: „Znakovku jsem se začala učit až teprve teď, když jsem se začala stýkat s neslyšící populací.“

T: „Je z Vašeho pohledu pro život snazší prelingvální nebo postlingvální sluchová vada?“

L: „Prelingvální.“

T: „Proč?“

L: „Protože se s tím to dítě učí žít hned od začátku a líp si zvykne.“

T: „Myslíte si, že je těžší se vyrovnat s prelingvální nebo postlingvální vadou sluchu?“

L: „S prelingvální.“

T: „Proč?“

L: „Když se to stane malému dítěti, tak to bere jako něco normálního.“

T: „V literatuře lze nalézt i příklady, kdy lidé svoji sluchovou vadu vnímají i z pozitivního hlediska. Vnímáte také nějaké kladné stránky této vady?“

L: „Naučila jsem se odezírat.“

T: „Ve které oblasti Vás nedoslýchavost nejvíce omezuje?“

L: „V té sociální.“

T: „Čím přesně?“

L: „Jsem společenský typ a když jdu s někým například do hospody, ruší mě veliký hluk z okolí a jsem více unavená.“

T: „Co pro Vás nedoslýchavost znamená a jaké s ní máte spojené pocity?“

L: „Nedokážu říct, co pro mě znamená, ale snažím se to brát s humorem. Takže s ní mám spojený humor.“

T: „Co vnímáte jako největší překážku z hlediska sluchového postižení v naší společnosti?“

L: „Lidé nechápu, že i mladý člověk může mít sluchové postižení, při kterém se nemusí dorozumívat znakovým jazykem. Hodně lidí si myslí, že jsou buďto staří nedoslýchaví lidé nebo mladí lidé s úplnou hluchotou.“

T: „Setkáváte se spíše s negativními nebo pozitivními reakcemi a chováním slyšících lidí?“

L: „To, s jakými reakcemi já se setkám, hodně závisí na tom, jak já sama se k tomu postižení stavím. Když budu našťvaná, reakce budou blbý a když jim ukážu snahu, že chci rozumět, tak jsou ty reakce většinou dobrý.“

T: „Vyhledáváte spíše společnost se stejnou sluchovou vadou nebo společnost intaktní?“

L: „Spíše slyšící, ale teď se díky práci setkávám i s lidmi se sluchovým postižením a je to fajn.“

T: „Co byste považovala za žádoucí, aby se v současné společnosti změnilo ohledně přístupu k lidem se sluchovým postižením?“

L: „Aby všichni zaměstnavatelé měli alespoň základní vzdělání ohledně postižení a nebáli se takové lidi přijímat.“

Příloha č.2 – Přepis rozhovoru s kódováním č. 2 (prelingvální nedoslýchavost)

T: „Nedoslýchavost máte od narození nebo se objevila do 6.-7. roku Vašeho života?“

K: „Mám ji od narození.“

T: „Jaká je velikost Vaší ztráty sluchu?“

K: „Středně těžká nedoslýchavost.“

T: „Víte, co bylo příčinou?“

K: „Zatím nevím.“

T: „Studovala jste na běžné základní škole nebo na ZŠ zaměřené na žáky se sluchovým postižením.“

K: „Studovala jsem na běžné základní škole.“

T: „Jakou školu jste zvolila po ukončení ZŠ?“

K: „Střední škola – chemická průmyslovka a na vysoké škole jsem v bakalářském studiu vystudovala aplikovanou chemii a v nynější době dělám magistra-obor fyzikální chemie.“

T: „Bydlíte na vesnici nebo jste z města?“

K: „Na malém městě.“

T: „Kdy jste si nedoslýchavost začala nejvíce uvědomovat?“

K: „**Nejintenzivněji jsi si ji** asi jako asi všichni **uvědomovala kolem puberty**, kolem těch 11-13 let.“

T: „Máte již ukončené vyrovnávání se se sluchovou vadou nebo se s ní stále učíte žít?“

K: „Já sama **jsem se sebou a svojí nedoslýchavostí vyrovnaná**. Nevadí mi to, že jsem nedoslýchavá, to mi nevadilo nikdy, ale vadí mi moment, kdy se narazí na nějakou věc v mém okolí a v tu chvíli **cítím omezení**.“

T: „Můžete prosím uvést příklad?“

K: „Například v nynější době s rouškami na přednáškách.“

T: „Co pro Vás bylo nejtěžší?“

K: „**Těžká je komunikace s rouškami**. Člověk neslyší a ani nemůže odezírat.“

T: „Srovnávala jste se někdy s intaktními vrstevníky?“

K: „Ano, nejvíce v dětství nebo pubertě, ale už se to snažím nedělat.“

T: „Co Vám nejvíce pomáhalo nebo pomáhá při vyrovnávání se s touto vadou od počátku až do teď?“

K: „**Jednoznačně rodina**. Mamka, taťka, který mi vytvářeli zázemí.“

T: „Obrátila jste se v období trvání nedoslýchavosti na nějaký spolek, organizaci, společnost nebo na psychologa?“

K: „Ne, ne, ne, jen jsem požádala o příspěvek na naslouchadlo.“

T: „Máte zkušenosti se znakovým jazykem? Popřípadě kdy jste se o něj začala zajímat?“

K: „Párkrát jsem přemýšlela, že bych se to naučila, ale nemám dobrou motorickou paměť a také jsem vyrostla v komunitě slyšících lidí, takže zatím ne.“

T: „Je z Vašeho pohledu pro život snazší prelingvální nebo postlingvální sluchová vada?“

K: „**Prelingvální**.“

T: „Proč?“

K: „Protože vám v podstatě **nemůže chybět něco, co jste nikdy neměla**. Když přijdete o sluch, který jste měla, tak to celý život budete srovnávat, když se narodíte nedoslýchavá, nemáte co srovnávat.“

T: „Myslíte si, že je těžší se vyrovnat s prelingvální nebo postlingvální vadou sluchu?“

K: „**S prelingvální.**“

T: „V literatuře lze nalézt i příklady, kdy lidé svoji sluchovou vadu vnímají i z pozitivního hlediska. Vnímáte také nějaké kladné stránky této vady?“

K: „Malou výhodou je nerušený spánek. Je to fajn, ale není to nic, co musíte mít.“

T: „Ve které oblasti Vás nedoslýchavost nejvíce omezuje?“

K: „Při komunikaci celkově a při učení cizích jazyků. Angličtina není moc podobná češtině a nedá se v ní používat vlastně to odezírání. To vnímám jako hodně limitující.“

T: „Co pro Vás nedoslýchavost znamená a jaké s ní máte spojené pocity?“

K: „Je to prostě integrální součást mě, je to něco neoddelitelného. Nikdy jsem neslyšela a nedokážu si představit, že bych slyšela pořád. **Pocity jsou neutrální.**“

T: „Co vnímáte jako největší překážku z hlediska sluchového postižení v naší společnosti?“

K: „V nynější době **roušky a obecně jsou to tlustá skla například na poštách**. Je tak ztížené odezírání a poslouchání.“

T: „Setkáváte se spíše s negativními nebo pozitivními reakcemi a chováním slyšících lidí?“

K: „**Vesměs s pozitivními**. Nesetkala jsem se vyloženě s nějakou negativní.“

T: „Vyhledáváte spíše společnost se stejnou sluchovou vadou nebo společnost intaktní?“

K: „Převládají slyšící lidé, ale je to daný tím, že jsem v tom kolektivu pořád.“

T: „Co byste považovala za žádoucí, aby se v současné společnosti změnilo ohledně přístupu k lidem se sluchovým postižením?“

K: „Pokud se nic nezměnilo v tom, jak jsou dělané ty **individuální plány na školách, tak to by se určitě mělo změnit a potom by se měl někdo zamyslet nad těma rouškama.**“

Příloha č.3 – Přepis rozhovoru s kódováním č. 3 (postlingvální nedoslýchavost)

T: „V kolika letech se začala projevovat Vaše sluchová ztráta?“

P: „V 15 letech.“

T: „Jaká je velikost Vaší ztráty sluchu?“

P: „B2, středně těžká nedoslýchavost.“

T: „Víte, co bylo příčinou?“

P: „Přesně se neví, ale asi oboustranně zánět.“

T: „Nedoslýchavost se projevila náhle nebo přicházela postupně?“

P: „To nemohu přesně říct.“

T: „Jakou školu jste zvolila po ukončení ZŠ?“

P: „Studuji vysokou školu na husitsko-teologické fakultě obor sociální a charitativní práce.“

T: „Bydlíte na vesnici nebo jste z města?“

P: „Ve městě.“

T: „Máte již ukončené vyrovnávání se se sluchovou vadou nebo se s ní stále učíte žít?“

P: „Myslím si, že s tím **vyrovnaná zatím nejsem**. Je to teď 9 let, co se to stalo a stále mám pocit, že jsem to ještě nepřijala, ale **pracuju na tom**.“

T: „Co pro Vás bylo nejtěžší?“

P: „Nejtěžší byla střední škola, protože jsem byla šikanovaná od spolužáků, ale částečně i z řad učitelů. Také je pro mě nepříjemné někomu říkat, že jsem nedoslýchavá.“

T: „Měla jste kolem sebe dostatečnou podporu, popřípadě kdo Vám nejvíce pomáhal nebo pomáhá?“

P: „Nejvíce mi asi **pomohlo specializované centrum na střední škole**, kde mi řekli, co to znamená a co to obnáší. Teď mi nejvíce **pomáhá můj manžel**, který mi dopomáhá k tomu říkat, že špatně slyším. Občas vyhodnotí tu situaci, že to má říct on. Například ve skupince přátel **řekne „Pět a špatně slyší, musíte některé věci říkat pomaleji nebo víc nahlas a mluvit na ní“**, takže mě v tom **hodně podporuje**.“

T: „Co Vám nejvíce pomáhalo nebo pomáhá při vyrovnávání se s touto vadou od počátku až do teď?“

P: „Určitě **sluchadla** a občas nějaká **kniha**, jejíž děj souvisí se sluchovým postižením. Například kniha **„Jak jsem se vyléčil s Tinnitem“**“

T: „Obrátila jste se v období trvání nedoslýchavosti na nějaký spolek, organizaci, společnost nebo na psychologa?“

P: „Jen **to specializované středisko** na střední škole a při nástupu na vysokou školu jsem se obrátila na **centrum v rámci fakulty**. Jednou jsem také navštívila **psychoterapii**, která ale nebyla zaměřená na osoby se sluchovým postižením, ale obecně.“

T: „Máte zkušenosti se znakovým jazykem? Popřípadě kdy jste se o něj začala zajímat?“

P: „Zaujal mě jako předmět na vysoké škole, tak jsem o tom začala přemýšlet, protože doktoři nikdy neví, jestli se to nebude zhoršovat. Tak nejspíš začnu.“

T: „Je z Vašeho pohledu pro život snazší prelingvální nebo postlingvální sluchová vada?“

P: „Lidé, **kteří to mají až později, mají lepší artikulaci a už mají představu o zvuku**. Vědí, co jak zní. Ale nedá se úplně říct, kdo je na tom líp, ale **možná ti, co to mají později**.“

T: „Myslíte si, že je těžší se vyrovnat s prelingvální nebo postlingvální vadou sluchu?“

P: „Člověk, který se s tím **narodí**, to má vžitý a **nemá takovou potřebu se s tím vyrovnávat**.“

T: „V literatuře lze nalézt i příklady, kdy lidé svoji sluchovou vadu vnímají i z pozitivního hlediska. Vnímáte také nějaké kladné stránky této vady?“

P: „Co se týče spánku, tak mě neruší žádné podněty, ale jinak žádná pozitiva nevidím. Ale zároveň to může být i nevýhoda pro matky, protože nemusí slyšet svoje dítě, které v noci brečí.“

T: „Ve které oblasti Vás nedoslýchavost nejvíce omezuje?“

P: „**V komunikaci**, protože se musím hodně soustředit, když na mě někdo mluví, takže mě to **dost vyčerpává**.“

T: „Co pro Vás nedoslýchavost znamená a jaké s ní máte spojené pocity?“

P: „Znamená to pro mě **omezení**, protože dost věcí nemůžu dělat nebo můžu, ale je tam vždycky nějaké omezení. Když jsem třeba v rámci profese přemýšlela, co budu dělat, tak pořád musím zohledňovat pořád nějaký svoje omezení, že špatně slyším. Nemůžu si vybrat práci jen podle vzdálenosti od bydliště například.“

T: „Co vnímáte jako největší překážku z hlediska sluchového postižení v naší společnosti?“

P: „**Komunikace s lidma**. Ve větších místnostech je to pro mě nepříjemné, jak se to rozléhá. Nebo když jedu v autě, tak je tam moc silný zvuk a neslyším, když na mě někdo mluví. A dále také **hluk v restauraci nebo v hospodě**.“

T: „Setkáváte se spíše s negativními nebo pozitivními reakcemi a chováním slyšících lidí?“

P: „Řekla bych, že většina **lidí reaguje neutrálně**.“

T: „Vyhledáváte spíše společnost se stejnou sluchovou vadou nebo společnost intaktní?“

P: „Jelikož neznám nikoho z rodiny nebo přátel, kdo by měl sluchovou vadu, tak spíše lidi slyšící.“

T: „Co byste považovala za žádoucí, aby se v současné společnosti změnilo ohledně přístupu k lidem se sluchovým postižením?“

P: „**Informovanost společnosti** o tom, že jsou různé druhy poruch sluchu a že neexistuje jen ten typ, který mají senioři. Protože může být spousta **druhů a stupňů sluchového postižení**. Často na mě lidé křičí, protože si myslí, že to pomůže, ale já se cítím dost nepříjemně.“

Příloha č.4 – Přepis rozhovoru s kódováním č. 4 (postlingvální nedoslýchavost)

T: „V kolika letech se začala projevovat Vaše sluchová ztráta?“

M: „Vada se začala projevovat okolo 9 let.“

T: „Jaká je velikost Vaší ztráty sluchu?“

M: „99,8% ztráty sluchu. Je to na hranici těžké nedoslýchavosti s hluchotou.“

T: „Víte, co bylo příčinou?“

M: „Příčina je dodnes neznámá.“

T: „Nedoslýchavost se projevila náhle nebo přicházela postupně?“

M: „Přišlo to z ničeho nic. Ve škole jsem tehdy psal diktát a během toho jsem přestal slyšet úplně.“

T: „Jaké jste vystudoval školy?“

M: „Od 1. do 5. třídy jsem studoval u nás v obci a poté jsem se hlásil na 3 školy, protože jsem nevěděl, kam mě vezmou a kam ne. Na dvou školách mě odmítli, ale dostal jsem se do Berouna. Na střední školu jsem chodil do Holečkovy ulice v Praze.“

T: „Máte v současné době nějaké zaměstnání?“

M: „7 let pracuji v chráněné dílně.“

T: „Bydlíte na vesnici nebo jste z města?“

M: „Z města.“

T: „Máte již ukončené vyrovnávání se se sluchovou vadou nebo se s ní stále učíte žít?“

M: „Ano, jsem s tím vyrovnaný.“

T: „Jak dlouho Vám to trvalo?“

M: „Netrvalo mi to dlouho. Vyrovnal jsem se s tím hned. Vůbec jsem se nelitoval.“

T: „Co pro Vás bylo nejtěžší?“

M: „To, že dodnes neznám příčinu.“

T: „Měl jste kolem sebe dostatečnou podporu, popřípadě kdo Vám nejvíce pomáhal nebo pomáhá?“

M: „Hlavně mamka, pak taky babička a pár blízkých přátel. Také moje tehdejší třídní učitelka, která se ke mně chovala hezky a snažila se se mnou jednat úplně normálně.“

T: „Co Vám nejvíce pomáhalo nebo pomáhá při vyrovnávání se s touto vadou od počátku až do teď?“

M: „Pomohl mi jeden citát a často používám motivační hesla. A také samozřejmě sluchadla.“

T: „Obrátil jste se v období trvání nedoslýchavosti na nějaký spolek, organizaci, společnost nebo na psychologa?“

M: „Navštěvoval jsem **spolek „Klubíčko“** v Berouně a hodně jsem s nimi jezdil na pobyty, ale jinak jsem se na nikoho neobracel.“

T: „Máte zkušenosti se znakovým jazykem? Popřípadě kdy jste se o něj začal zajímat?“

P: „O znakový jazyk jsem se nezačal zajímat hned od začátku. Na základní škole jsem neměl potřebu se ho učit. Na střední škole v Holečkově jsem se ho začal učit v rámci výuky. Učil jsem se ho velice těžce, ale nakonec jsem vše pochytil od spolužáků.“

T: „Je z Vašeho pohledu pro život snazší prelingvální nebo postlingvální sluchová vada?“

M: „**Postlingvální** je v mnoha ohledech lepší.“

T: „Ve kterých?“

M: „Například v prelingválním sluchovém postižení je problém s rozvíjením slovní zásoby, v rozvíjení mluvení, psaní a všeho dohromady. U postlingválního se před tím **naučíš mluvit, psát, číst...**“

T: „Myslíte si, že je těžší se vyrovnat s prelingvální nebo postlingvální vadou sluchu?“

M: „Upřímně v tom **nevidím rozdíl**. Když přestaneš slyšet od narození, **neslyšíš nic** a **lépe** se s **tím vyrovnáš**, protože **nepocítíš lítost**.“

T: „V literatuře lze nalézt i příklady, kdy lidé svoji sluchovou vadu vnímají i z pozitivního hlediska. Vnímáte také nějaké kladné stránky této vady?“

M: „Vyndám si sluchadlo a nic mě neruší. Mám nerušený spánek, neprobudí mě žádný virvál.“

T: „Ve které oblasti Vás nedoslýchavost nejvíce omezuje?“

M: „**Celkově to je komunikace**. Hlavně v téhle době, kdy mají všichni roušky a já nemohu odezírat. A ještě komunikace v angličtině.“

T: „Co pro Vás nedoslýchavost znamená a jaké s ní máte spojené pocity?“

M: „Znamená pro mě možnost vnímat určité zvuky, ale je to v rámci možností a **pocity** mám **smíšené**.“

T: „Co vnímáte jako největší překážku z hlediska sluchového postižení v naší společnosti?“

M: „Panuje zde velká nedůvěra vůči lidem se sluchovým postižením. V dnešní době chybí osvěta, a tak intaktní lidé nechápou, čím si procházíme.“

T: „Setkáváte se spíše s negativními nebo pozitivními reakcemi a chováním slyšících lidí?“

M: „Je to celkem vyrovnané.“

T: „Vyhledáváte spíše společnost se stejnou sluchovou vadou nebo společnost intaktní?“

M: „Spíše tu běžnou, protože jsem v ní vyrostl. Nejvíce kamarádů mám ze základní školy na rozdíl od střední školy pro sluchově postižené.“

T: „Co byste považoval za žádoucí, aby se v současné společnosti změnilo ohledně přístupu k lidem se sluchovým postižením?“

P: „Určitě tu osvětu a chtělo by to změnit přístup lidí celkově. Když se někoho zeptám na ulici na cestu, lidé například odejdou, protože nechtějí komunikovat jiným způsobem. Bojí se nás nebo se nechtějí snažit.“

Příloha č. 5 – vzor informovaného souhlasu s rozhovorem pro tuto práci

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru pro bakalářskou práci

Téma bakalářské práce: Subjektivní postoje osob se sluchovým postižením k vadě vzniklé prelingválně a postlingválně

Držitel souhlasu: Tereza Belšánová, tel. 727977412

Předmět a provedení: Bakalářská práce se zaměřuje na osobní postoje a pocity lidí se sluchovým postižením k vadě, která vznikla prelingválně a postlingválně.

Rozhovor je prováděn v rámci tvorby bakalářské práce na katedře speciální pedagogiky Univerzity Karlovy.

Průběh rozhovoru bude nahráván, dále analyzován a interpretován. Zvukový záznam bude sloužit pouze pro zpracování praktické části bakalářské práce Terezou Belšánovou. Odpovědi budou důsledně anonymizovány tak, aby byla zaručena anonymita a ochrana všech osob zmíněných v průběhu rozhovoru.

Zvukový záznam bude Tereza Belšánová uchovávat pouze u sebe.

Prohlášení:

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru a dalších souvisejících informací.

Rozumím výše uvedenému textu a souhlasím s ním.

Rozumím tomu, že obsahem rozhovoru mohou být i osobní a citlivé záležitosti a obtížná témata.

Rozumím tomu, že nemusím odpovídat na obtížné a nepříjemné otázky.

Rozumím tomu, že mohu kdykoliv úplně zrušit moji účast na tomto projektu.

Jméno a příjmení:

Datum a podpis: